

ez sem volt elég, tovább kellett lépniük. Hamarosan a raj életéről árulkodott a faliújság működtetése. Az expedíciót cikkek méltatták, a humort és vidámságukat gyermekviccek és karikatúrák mutatták. A 3 tavaszt – március 15., március 21. és április 4. – tartalmaz, izléses és nevelő hatású ünnepi híradással méltatták.

A faliújság elkészítésével és vezetésével sikerült elérni, hogy a rajélet számára szükséges információ, hírek közlésére szolgáló technikai eszköz rendelkezésünkre állt. Irányítás nélkül, saját ötleteikkel tükröztették a közösség munkálkodó erejét.

A krónika vezetése

A raj életének csak jelentősebb eredményeit tükrözhetette a faliújság. Az állandó jellegű tájékoztatást és a tettek rögzítését az őrsi és rajkrónika folyamatos vezetése biztosította. Az Úttörővezető című lap '73/7–8. számában kaphattunk hasznos tanácsokat a krónika elkészítésére és tartalmára vonatkozóan.

A folyamatosság e téren sem ment azonnal olajozottan. Eleinte kampányszerűen vezették a krónikások az egyébként izlésesen megszerkesztett krónikát, de a rajtanács és az őrsvezető-helyettesek segítségével a vezetés folyamatossá vált. A legfontosabb események rögzítésével, a fantáziadús és ötletes kivitelezéssel a krónikák méltóan tükrözték a raj életét.

(Következik a befejező rész)

VÖRÖS KÁROLY

Budapest

„A jövő olyan lesz, mint a ma iskolája.”

Tapasztalataim a tanulók önművelődési igényének fejlesztése terén

Már évekkel korábban megszületett a felismerés, hogy az oktatásügynek nem az elsődleges feladata, hogy versenyt fusson a gyorsuló idővel, hanem elsősorban az alapvető ismeretek megértésére és alkalmazására, a gondolkodás fejlesztésére, a tanulók önállóságának, öntevékenységének fokozására kell törekedni.

„Az ifjúságot olyanná kell nevelni, hogy természetévé váljék az érdeklődés és tanuljon meg tanulni, éljen benne a felelősség és kötelességtudat. Akit így készítenek fel a munkára és az életre, az el tudja majd sajátítani mindazt, amire hivatása gyakorlása közben szüksége lesz.” (Aczél György előadásából az MSZMP KB 1972. június 14–15-i ülésén.)

Ahhoz, hogy érdeklődő, művelődő, megfelelő kötelességtudattal rendelkező ifjúságot tudjunk nevelni, minden pedagógus számára alapvetően fontos a tanuló személyiségének megismerése és a személyiség, a képességek sokoldalú fejlesztése.

Ez azért is különösen fontos, mert a korunkban zajló és hazánkban is megkezdődött tudományos, technikai forradalom szükségessé teheti, sőt teszi is, hogy egy-egy jövőbeli szakmunkást nyugdíjba vonulásáig háromszor-négyszer átképezzenek.

„Lehetetlen, de szükségtelen is tételesen megtanítani mindazt, amire 30–40 év múlva szükség lehet. Az iskola nem futhat versenyt az idővel, nem keltheti, nem kergetheti a befejezett képzés illúzióját.” (Idézett beszéd.)

Ez viszont azt jelenti, hogy az alsó- és középfokú oktatásnak olyan erős alapképzést kell nyújtania, hogy a továbbiakban a szakember önmagát tudja továbbképezni. Szinte minden mai fiataalt, iskolást a következő folyamatra kell felkészítenünk: képzés – átképzés – továbbképzés.

Nagyfokú gondolkodási, alkalmazási, szellemi önállóságra kell tehát felkészítenünk tanulóinkat és az *önművelődés igényét* kell beléjük nevelnünk.

De az önművelődés igénye, illetve ténye csak hosszú nevelési folyamat végeredménye, azt a nevelés olyan állomásainak kell megelőznie, mint az önálló ismeretszerzésre, önértékelésre, önkorrekcióna nevelés:

Az önálló ismeretszerzést az önművelődés alapjának, előfeltételének tartom. Ezt a korszerű tanórának kell biztosítania, illetve az önálló ismeretszerzésre nevelést a korszerű tanórán kell megkezdeni.

De mielőtt az önálló ismeretszerzésről részletesen írnék, még két gondolatot meg kell említeni. Osztályfőnököknek is, szaktanároknak is alapvető és elsődleges feladatuk az otthonról hozott művelődésbeli különbségek csökkentése, illetve a lehetőségeken belüli kiegyenlítése, másrészt a tanulók különleges érdeklődésének kielégítése.

Bár ez a megfogalmazás napjainkban már nem is pontos, mért az iskolánknak az az egyik alapvető feladata, hogy *különleges érdeklődésre neveljen*.

Az otthonról hozott műveltségbeli különbségek csökkentése és a különleges érdeklődésre nevelés szoros kölcsönhatásban van egymással. Az egyik nevelési célkitűzés kiegészíti, segíti a másikat. Rendkívül nagy jelentőségűnek tartom a különleges érdeklődés kialakítását tanulóimban, hiszen ezzel lehet megalapozni többek között az önálló ismeretszerzésre, az önművelődésre nevelést; de napjainkban éppen az átlagosztályzat eltörlése, az érettségi szabályzat módosítása magában hord egy olyan veszélyt mind az általános iskola felső tagozatán, mind a gimnáziumban, hogy a gyerekek elsősorban azokkal tantárgyakkal foglalkoznak alaposan, amelyek kapcsolódnak különleges érdeklődésükhöz, a többi tárgy esetében csak azzal törődnek, hogy biztos közepesük, rosszabb esetben elégségesük legyen.

Aczél elvtárs a következőket mondta a tehetség értelmezéséről: „A tehetség fogalma csak akkor teljes, ha azt az emberi munka egészére, mind az elméleti, mind a gyakorlati tevékenységkörök szerteágazó készségeire egyaránt vonatkoztatjuk.”

Ha a tehetséget az emberi munka egészére, az elmélet és a gyakorlat egységére értelmezzük, akkor nem nyugodhatunk abba bele, hogy gyerekeink a tananyagcsökkentés, a különleges érdeklődés ürügyén akaratlanul vagy tudatosan maguk szabjanak gátat, vagy építsenek fel akadályokat a társadalmilag is, önmaguk számára is hasznos képességek fejlődése és fejlesztése elé.

Mindez nem jelenti azt, hogy nevelésünk ne biztosítson széles körű lehetőségeket, hogy érdeklődésüknek megfelelő irányban szerezzenek az átlagosnál mélyebb, alaposabb ismereteket.

Viszont az átlagosnál mélyebb, alaposabb ismereteket csak önműveléssel szereztethetjük meg.

Az önművelődésre nevelés – amint már korábban említettem – csak hosszas, nagyon tudatos neveléssorozattal valósítható meg. Két nagy lépcsőfokot különböztetünk meg:

1. Önálló ismeretszerzésre nevelés.
2. Önművelődésre nevelés.

Az önálló ismeretszerzésre nevelést az iskolai nevelés keretei között a következő módszerekkel próbálom megvalósítani:

- a) A tanulás tanítása.

b) Olvasóvá nevelés.

c) Szakkönyvtár, iskolai könyvtár, katalógus rendszer.

d) Csoportos ismerkedés a könyvtárral.

e) Megfigyelés, kísérletezés, gyűjtés.

Egészen természetes, hogy az önálló ismeretszerzés képességét azzal kellett kezdenem, hogy tanulóimat megtanítsam tanulni.

A felső tagozatra érkező tanulók váratlanul elég nagy mennyiségű ismeretanyaggal találják magukat szemben, amelyeket eltérő módszerekkel kell tanulniuk. Másként kell az orosz nyelv tanulását elindítani, mint például a történelmet, vagy a földrajzot.

A tanulás tanítását két oldalról közelítem meg. Az első szülői értekezleten a szülőket tájékoztatom arról, hogy új tantárgyak esetében milyen módszerekkel segítsék, ellenőrizték gyerekeiket. De ennél is fontosabb, hogy az első tanórákat használom fel arra, hogy a tananyagot, az új ismereteket együtt dolgozzuk fel a gyerekekkel és megtanítsam őket a lényegest megkülönböztetni a lényegtelenről, ismerjék fel az összefüggéseket, tudjanak levonni következtetéseket, el tudják különíteni az egyedit az általánostól. Tehát az önálló ismeretszerzésnek, az önművelődésnek csak alapja a tanulás, de ennek olyan szilárdnak kell lennie, hogy fel lehessen rá húzni az önművelődés épületét, az újabb és újabb ismeretszerzés igényét kell tanulóinkba nevelnünk.

b) A következő lépcsőfok az olvasóvá nevelés. Nagyon sok gyerek már az alsó tagozatról magával hozza az olvasás, a könyv szeretetét, de elsősorban a felső tagozat feladata az olvasóvá nevelés befejezése, az, hogy minél több tanulónk váljon olvasóvá és legyen igényes a könyvek kiválasztásában.

Az olvasóvá nevelés első lépéseként nemcsak, hogy megengedem, hanem külön kérem, hogy a gyerekek hozzanak az iskolába könyvet magukkal. A tanítás kezdetekor minden gyerek kитеhetti a könyvet maga elé és ha a tanítási órának vannak olyan mozzanatai, amikor a gyerekek egy részének szabad ideje van – még ha ez a szabad idő csak percekben számolható is – (előbb lemásolta a táblai vázlatot, társainál korábban készen van a munkafüzet, feladatlap kitöltésével stb.), akkor megengedem, hogy az osztály egy része ezt a „holt időt” olvasással töltsse.

A következőket akarom ezzel a módszerrel elérni:

- Rászoktatni a gyerekeket arra, hogy szabad idejüket – a szükséges játékon, mozgáson kívül – olvasással hasznosan töltsék el.
- Az olvasásra nehezen rákapó gyerekek elé a követendő példát állítom.
- Egy-egy könyv érdekességéről, „izgalmaságáról”, hasznáról leghatásosabban és legeredményesebben maguk a gyerekek tudják meggyőzni egymást.
- Az olvasóvá neveléssel már megkezdhetem a különleges érdeklődésre nevelést.

c) Az olvasóvá nevelésnek csak kezdetét jelentik a fentebb leírtak, elsősorban csak az olvasás megszerettetését.

A továbbiakban már az irányított, válogatott olvasatásra van szükség, és itt jelentkezik még fokozottabb mértékben az iskola és a pedagógus szerepe.

Elsősorban a szaktermi rendszernek külön előnye, hogy szabad, vagy zárt rendszerű szakkönyvtár és katalógusrendszer létesíthető. Még mindig folyik a vita arról, hogy az iskolákban elegendő, vagy osztott könyvtárak legyenek-e? Véleményem szerint a szépirodalom legyen az ifjúsági könyvtárban, a szakirodalom és a gyerekek kezébe adható szakfolyóiratok pedig a szaktermek kezelésében.

Általános iskolai szakkönyvtárakba beszerezhető sorozatok (Bölcs Bagoly, Búvár Zsebkönyv, Képes Történelem, Képes Földrajz, zenei sorozatok, barkácskönyvek, dokumentatív életrajzi művek, kisebb kézi lexikonok, kis irodalomtörténetek stb.) és

előfizethetők a gyerekek érdeklődésének és a szakterem jellegének megfelelő ismeretterjesztő folyóiratok.

Ezeknek a szakkönyvtáraknak a segítségével oldható fel egyrészt a tananyagcsökkentés és az információrobbanás közötti „ellentmondás”, ezeknek a könyveknek a segítségével biztosíthatjuk a gyerekek önálló ismeretszerzését, másrészt pedig a különleges érdeklődés kialakítását is szolgáljuk.

Tisztában vagyok azzal, hogy még sok év szükséges ahhoz, hogy minden tantermet, szaktermet gazdag (a kereskedelemben is folyamatosan kapható) könyvtárral szereljünk fel. A meglévő hiányt viszont csökkenthetjük egy katalógusrendszerrel.

Ez a katalógusrendszer elsősorban a helyi (városi, falusi) ifjúsági és felnőtt könyvtárra támaszkodjék és a szakterem jellegének megfelelően a különböző anyagrészekhez sorolja fel a szépirodalmi, ismeretterjesztő, vagy tudományosabb igényű könyvek szerzőit, címét és egy-két mondatban a témáját.

A saját gyakorlatomban először szóban ajánlottam a gyerekeknek egy-egy tananyaghoz kapcsolódó, azt kiegészítő művet, majd folyamatosan rászoktattam őket az ajánló katalógus forgatására, használatára és az ott felsorolt művek olvasására.

Itt egy fontos problémánál kicsit időzni kell. A szaktanárnak mindenképpen meg kell találni a lehetőséget arra, hogy a gyerekek beszámolhassanak az olvasott művekről és ezeket a beszámolókat értékelje a pedagógus.

Tulajdonképpen rendkívül nagy szükségünk van ezekre a beszámoltatásokra. Egyrészt azért, hogy az egész osztállyal megismertessük az 5–15 perces beszámoló alapján az adott mű lényegét, másrészt lényeglátásra, logikus gondolkodásra készítjük a beszámolók elkészítőit. (Mindezek az önálló ismeretszerzés elemei is.)

Az elmondottak mellett alapvető feladatunk a tanulók kifejezőképességének fokozása, mert a feladatlapok, munkafüzetek mind gyakoribb, szinte rendszeressé váló alkalmazása, az intenzív tanórávezetés általában egyre inkább az írásbeli munkát helyezi előtérbe és ez a gyakorlat jelentősen csökkenti tanulóink beszédképességét.

A szakkönyvtár és katalógusrendszer megfelelő pedagógiai irányítással tehát nagyon alkalmas arra, hogy segítségükkel kialakítsuk a tanulóknak az önálló ismeretszerzés *igényét és képességét*.

d) Viszont a szakkönyvtárak, az iskolai könyvtárak még nagyon sokáig nem tudják betölteni azt a szerepet, amelyet egy jól szervezett és tömeges önművelődési igény velük szemben támaszt.

Mind a katalógusrendszer használatára, mind az önálló ismeretszerzésre nevelésben a gyakorlati tapasztalatom alapján a legjobb módszerek egyike a többszöri csoportos ismerkedés a könyvtárral. Erre nemcsak a könyvtárba való beiratkozás, a könyvkölcsönzés lebonyolításával való ismerkedés miatt van szükség, hanem rá kell szoktatnunk tanulóinkat a közkönyvtárak használatára és hasznosságára, illetve azért is, hogy megtegyék az első lépéseket az önművelődés mellett a közművelődés felé is.

A könyvtárak használatánál nem is a kölcsönzést tartom elsődleges nevelési célkitűzésnek, hanem folyamatosan különböző feladatokkal bízom meg a gyerekeket, mely feladatokat csak a könyvtár segítségével tudnak megoldani.

Ilyen feladatok lehetnek:

- versek felkutatása szavalóversenyekhez, ünnepélyekhez,
- műsorok, vetélkedők összeállításához kapnak megbízatást, részfeladatokat,
- humoros művek keresése,
- irodalmi szakkörök tervének elkészítése,
- kicsik szórakoztatásához mesék keresése,
- különböző komplex feladatok (mondák földrajzi helyekhez, történelmi személyekhez),

– egyes szakterületekről előadások tartása (művészeti, földrajzi, biológiai, történelmi, írókról, életükről),

– folyóiratok böngészése – technikai újdonságok keresése.

Miben látom a fenti és hasonló feladatok nevelési hasznát?

1. A gyerekek hasznos kutatómunkát végeznek.

2. Jelentősen elősegítem, bővítem a különleges érdeklődést.

3. Ráébrednek arra, hogy különböző könyvekben szinte minden kérdésükre választ kapnak.

4. Ráébredteni őket arra, hogy érdeklődésüknek megfelelő *saját könyvtárra* is szüksége van a művelt embernek és egy-egy könyvtár alapjainak lerakása már gyermekkorban megkezdhető.

d) Az önálló ismeretszerzésnek, önművelődésnek nagyon fontos, de nem egyetlen módszere az olvasóvá nevelés. A 114/1973. MM utasítás irányelvei a korszerű új módszerek között ajánlja a megfigyelést, kísérletezést és gyűjtést.

Mindhárom módszer alkalmazásánál – miként a szakkönyvtárnál is – újra hangsúlyoztatnom kell a szaktermek szerepét.

Így a szakteremnek a megfigyelésben kettős szerepe van. Egyrészt meghatározott jelenségek megfigyeltetése a szaktermek képei, eszközei, a dia-, a mozgófilm segítségével. Majd a megfigyelt jelenségek alkalmazása, azonosítása vagy megkülönböztetése a korábban tanult elméleti ismeretek alapján.

Egy megfigyelést el lehet indítani a szakteremben bemutatott egyedi példával és utána azt a feladatot adni a gyerekeknek, hogy a természetben, a társadalomban, a környezetükben levő technikai eszközökön stb. hasonló tényeket figyeljenek meg, majd vonjanak le megállapításokat, következtetéseket, sőt állapítsanak meg törvényszerűségeket, vagy törvényeket.

A megfigyelés útján szerzett ismeretanyag már a tudás alapja. A megfigyelésnek különös jelentősége van az oktató-nevelő munka egy meghatározott fejlődési szakaszában, éppen az önálló ismeretszerzésben és a logikus gondolkodásra nevelésben.

Ebben a szakaszban már elhagyhatjuk az új ismeretek közlését meghatározott anyagrészeknél, csak megfigyeltetünk és a két-három megfigyelt jelenség, tény alapján fedezi fel a gyerek az összefüggéseket, de a tények közötti űrt már logikai gondolkodással tölti ki.

Így például a biológia órán kitesszük a házigalambot, a házityúkot és a házi nyulat.

A gyerekek először elmondhatják a különbségeket:

csőr – hasított ajak,

szárny – mellső láb,

toll – szőr

és még sokáig lehetne soroltni a külsődleges jegyeket.

Majd ezek után következhet a madár és az emlős csontváz szemléltetése, a különböző és azonos jegyek megállapítása. Vagy ugyanebből a témakörből a galamb, a tyúk és a kacska szemléltetése (a levegő, a föld és a víz madara).

Sokszor a helyesen alkalmazott tantárgyi koncentráció párosulva az alapos megfigyeléssel jelentősen elősegíti az önálló tanulói ismeretszerzést. Ha jól megtanítjuk József Attila: *Mondd mit érlel...* című költeményét az irodalom órán, akkor nem, vagy alig kell történelem órán külön foglalkoznunk az alábbi témával: A dolgozó nép helyzete a Horthy-korszak éveiben.

Ebben az esetben külön jelentőséget tulajdonítok annak, hogy módszertanilag már most előkészülhetünk néhány „komplex” tantárgy oktatására.

A korábbi évekből – több tantárgy esetében még ma is – a kísérlet, elsősorban a tanári kísérlet, a bemutatás, a megfigyeltetés eszköze volt.

Jelentős előrelépést jelentett mind a fizikában, mind a kémiában az önálló tanulókísérleti órák bevezetése. A korábbi évek jó gyakorlata lehetővé, a korszerű módszerek alkalmazása pedig szükségessé tette a tanulói kísérlet kiszélesítését a fizikában, kémiában, biológiában, földrajzban stb.

A tananyaghoz kapcsolódóan nagyon sok folyamatos kísérletet lehet bemutatni, néhányat csak vázlatosan említek meg.

Hajtatás: vöröshagyma – bojtos gyökér (hetenként többször is megfigyelhetik és ellenőrizhetik a gyerekek a gyökér növekedését). A mogoró vesszője januárban. (Szintén hajtatás. Szélbeporzású növény, rengeteg port termel, a gyerekek a vessző alatt elhelyezett papíron megfigyelhetik a virágport.

Elsősorban csak szakteremben alkalmazhatunk akváriumot, amelyben szemléltethetjük a halak mozgását: békapetét helyezhetünk bele, amely a gyerekek előtt fejlődik ki és a fejlődési szakaszokat folyamatosan figyelhetik.

Kísérletezhetünk bábokkal, szintén folyamatosan ellenőriztethetjük, hogyan fejlődik ki belőle a rovar. (Bemutathatjuk az ellenkező folyamatot is, a bábozódást.)

Hajtatóház: a magvak duzzadása, csírázása, gyökéresztés stb. Mindezekhez már előre megfigyelési vagy kísérletezési feladatokat adunk. A megfigyelésre egyrészt már az óráközi szünet is felhasználható, sok esetben csak a szünet, ugyanakkor egy sor már bemutatott, a későbbiekben csak jelzett kísérleteket a gyerekek otthon is elvégezhetnek, folyamatos, önálló megfigyelést kérünk tőlük és a kísérletről, annak eredményéről beszámolhatnak.

Szinte minden szaktárgyból korlátlan lehetőség van a gyűjtésre. A gyűjtőmunka jelentősen hozzájárul a gyerekek önálló ismeretszerzéséhez, önművelődéséhez, mert a legváltozatosabb módszerekkel lehet élni.

Támaszkodhat kutatómunkára (szemelvénygyűjtés, cikkek, képek, folyóiratok és mindazoknak gyűjtésére, amit a könyvtárral kapcsolatban már elmondtam), természetjárásra (vadontermők, virágok, kőzetek stb. gyűjtése). Jelenthet helytörténeti gyűjtőmunkát, amikor a gyerekek szinte felmérhetetlen értékű ipar-, mezőgazdaság-, kultúrtörténeti emlékeket, tárgyakat, eszközöket hordanak össze.

Végezhetnek néprajzi, népművészeti gyűjtést, népmese-, vagy népdalgyűjtést, megszűnő vagy lassan kivesző mesterségekről, foglalkozási ágakról leírással gyűjtést egy-egy falunak, városnak általában a helyi adottságoknak megfelelően.

Az eddigiekben elsősorban az iskola keretén belül, pontosabban a tanórán alkalmazható eljárásokat igyekeztem vázolni és az önálló ismeretszerzésre nevelést bemutatni.

De az önművelődés, az önművelődésre nevelés is ki kell, hogy lépjen az iskolából, illetve alapjai támaszkodjanak az iskola kereteire, nevelési eljárásaira, a megvalósulás pedig már ebben az életkorban is kapcsolódjék az egyetemes közművelődéshez.

Az általános iskolás életkorú gyerekeket az iskolai szakkörökön, úttörőklubokon túlmenően (ezek még az iskolai önművelődés formái) az alábbi intézményekben és módszerekkel kívánom önművelődésre nevelni:

- a) úttörőház,
- b) művelődésügyi ház,
- c) film, színház, múzeum, hangversenyek, kiállítások,
- d) tömegkommunikációs eszközök.

a) Minden budapesti kerületben működik úttörőház, ahol a legkülönbözőbb szakköröket, foglalkozásokat lehet javasolni a gyerekeknek.

Az úttörőházak jelentőségét a következőkben látom:

- Már iskolán kívüli intézmény, de a gyerekek életkoruknak megfelelő foglalkozásokat és társakat találnak.

- Egy-egy iskola adottságainál, lehetőségeinél jóval szélesebb körű önképzési, önművelődési lehetőséget biztosít.

- Nagyon sokáig a különleges érdeklődésre nevelést úgy értelmeztük, hogy a különleges érdeklődés valamelyik tudományág iránt alakuljon ki, de megfelelkezünk arról, hogy a különböző szakmák iránti érdeklődés kialakításában is jelentős munkát kell végeznünk. Erre nyújtanak nagy lehetőséget az úttörőházak különböző technikai szakkörei.

- Az itt folyó önművelődés első lépés a közművelődésben való aktív részvétel felé.

b) Egy jól dolgozó művelődési ház már alsós korokban oda tudja szoktatni a gyerekeket (bábelőadások, mesedélutánok, vidám játékok, vetélkedők stb.).

Elsősorban a felső tagozat utolsó két évében ajánlom tanulóimnak a művelődési ház ismeretterjesztő programjait. Sőt néhány év óta azt is sikerült a jó együttműködéssel elérni, hogy a művelődésügyi ház a különböző földrajzi, történelmi, biológiai, csillagászati stb. előadássorozataira olcsó iskolai bérleteket adott ki, így a gyerekek kedvezményesen vehetnek részt ezeken a rendkívül színes, sokat nyújtó előadásokon.

A művelődési házzal való együttműködés másik területe - bár ez a gyerekek szűkebb rétegét érinti - a különböző képző-, iparművész és gyűjtőklubokban való részvétel. Ennek az a jelentősége, hogy itt már idősebbekkel és felnőttekkel jöhet össze, alkothat, cserélhet stb.

c) A filmet a gyerekek is és nagyon sok felnőtt is elsősorban a szórakozás, az időtöltés egyik kellemes formájának tekintik és nem tartják az önművelődés egy sajátos fajtájának.

A filmekkel kapcsolatban elsődleges feladatomban tekintem az ajánlást, ami azt jelenti, hogy már ebben az életkorban igényességre, egy-egy film művészi értékeinek felismerésére, azok értékelésére igyekszem nevelni tanulóimat.

Nagyobb gondot jelent a színházlátogatásra, a színház megszeretésére nevelés. A Bartók Gyermekszínház évi 2-3 művet ad elő, a darabok általában a 10-14 éves életkornak szólnak, de az esetek nagy többségében a fegyelmezetlen gyermekközönség, a sok esetben fásult, kedvetlen színészi teljesítmények inkább elriasztanak, mint vonzóvá tennék a színházat.

Az este 7-kor kezdődő felnőtt előadásokra egyrészt a késői időpont, másrészt a gyerekek életkorának nem megfelelő darabok miatt látogatást nem lehet szervezni.

Ugyanakkor rendkívül hasznosak és a gyerekek nagyon szívesen vesznek részt az ifjúsági operaelőadásokon és hangverseny sorozatokon. Ezek az előadások nagyszerűen kielégítik és szolgálják a gyerekek zenei művelődését és hozzásegítenek a színházlátogatás megszerettetéséhez.

Nagyon tudatosan törekszem arra, hogy a gyerekeket múzeumok, kiállítások, tárlatok rendszeres látogatóivá tegyem és neveljem. Kezdetben az állandó múzeumi kiállításokat az osztállyal közösen néztük meg, később olyan, a tananyaghoz kapcsolódó feladatokat adtam számukra, amelyet egy-egy múzeum gondos megtekintésével tudtak csak megoldani.

Mindezek után már elég volt egy-egy hasznosnak, érdekesnek talált kiállításra felhívni a gyerekek figyelmét, akik aztán szabad idejükben, vasárnaponként nagyobb csoportokban látogatták meg az ajánlott tárlatokat, kiállításokat.

Külön eredménynek tekintem, hogy sokszor a gyerekek beszélték rá szüleiket is, hogy látogassák meg a múzeumot, kiállítást stb. Nagy segítséget jelent számunkra ez év tavaszától az a tény, hogy a Budapesti Történelmi Múzeum előzetes kérésre in-

gyenes autóbust bocsát egy-egy osztály rendelkezésére és történelem órákat is tartatunk a Múzeumban, mely órákra a belső munkatársak maximális szemléltetési lehetőséget biztosítanak egy-egy bemutatandó történelmi korhoz.

c) A gyerekek önművelődésre nevelésében rendkívül nagy haszonnal alkalmazhatók a rádió és televízió különböző műsorai.

Az ajánlás kicsit hasonlít a szakkatalógus rendszerre azzal a különbséggel, hogy az ajánlást a rádió és televízió műsort hetenként áttanulmányozó gyerekek állítják össze. Ebben a „helyi műsorban” szerepelnek az ismeretterjesztő előadások és filmek. Útirajzok, a Delta és minden olyan délutáni koraesti rádió és televízió műsor, ami a gyerekek különleges érdeklődését, ismereteik kiszélesítését szolgálják.

A vázolt különböző módszerek kétféle szervezést kívánnak meg az osztályfőnöktől. Egyrészt a gyerekek érdeklődését fokozatosan és folyamatosan az önművelődés felé irányítani, figyelembe véve életkori sajátosságaikat, értelmi erőik fejlettségét, másrészt az osztályban tanító szaktanárok módszereit, pedagógiai eljárásait úgy befolyásolni, hogy a leírtak egységes pedagógiai eljárásokká, azonos, vagy hasonló követelményrendszerekké váljanak.

Az a törekvésem, hogy olyan folyamatos, önálló művelődési, tájékozódási készséget alakítsak ki tanulóimban, mely nem csupán ismereteket integrál, hanem gondolkodásmódot, magatartást, cselekvést formál. Azt szeretném, hogy a társadalom azon tagjai közé tartozzanak, akik egész életükön át aktív kapcsolatot tartanak fenn a kultúrával, a közművelődéssel.

Egy belső igényt szeretnék kialakítani bennük újabb és újabb ismeretek és élmények iránt, a természetes vágyat a tudás, az önművelődés iránt és végül arra nevelni őket, hogy az egyetemes magyar közművelődés cselekvőkész résztvevői legyenek.

